

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Součkové a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína, JUDr. Milana Kamlacha, JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Marie Turkové v právní věci žalobce **R. K.,** proti žalovanému **Ministerstvu vnitra,** odbor azylové a migrační politiky, se sídlem Nad Štolou 3, pošt. schránka 21/OAM, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 8. 2005, čj. OAM-1361/VL-10-05-2005, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 59 Az 102/2005, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. 11. 2006, č. j. 59 Az 102/2005 - 40,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. 11. 2006, č. j. 59 Az 102/2005 - 40, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím žalovaného ze dne 12. 8. 2005, čj. OAM-1361/VL-10-05-2005, byla zamítnuta žádost žalobce (dále též „stěžovatel“) o udělení azylu v České republice podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů. (Pozn. soudu: S účinností od 1. 9. 2006 byl v zákoně o azylu termín „azyl“ nahrazen pojmem „mezinárodní ochrana“ a institut „překážky vycestování“ podle § 91 zákona o azylu nahrazen tzv. „doplňkovou ochranou“ podle § 14a zákona o azylu.) Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 9. 2006, č. j. 59 Az 102/2005 - 23, byla žaloba proti tomuto rozhodnutí jako nedůvodná zamítnuta. Ve včasné kasační stížnosti stěžovatel mj. požádal soud o ustanovení zástupce.

Dne 1. 11. 2006 byla žalobci doručena výzva krajského soudu k předložení řádně vyplněného potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Výzva soudu i formulář potvrzení byly přeloženy do ukrajinského jazyka. Žalobce vyplněné potvrzení soudu obratem zaslal zpět, všechny kolonky týkající se majetku, příjmů a sociálních dávek v něm proškrtal a sdělil, že platí za ubytování částku 1500 Kč měsíčně a snaží se najít práci.

Usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. 11. 2006, č. j. 59 Az 102/2005 - 40, nebyl žalobci pro řízení o kasační stížnosti ustanoven advokát. Soud uvedl, že žalobce věrohodně neprokázal své majetkové poměry, neboť na jedné straně uvedl, že se snaží najít práci a na druhé straně má finanční prostředky na placení nájmu v ubytovně ve výši 1500 Kč měsíčně. Jelikož žalobce věrohodně neosvědčil své majetkové poměry, nejsou u něj podle soudu dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Proto soud žalobci zástupce neustanovil.

Proti tomuto usnesení podal stěžovatel včasnou kasační stížnost, v níž namítl, že tímto rozhodnutím byla porušena ustanovení čl. 37 odst. 2 a 4 Listiny základních práv a svobod, neboť navzdory tomu, že má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, mu nebyl advokát ustanoven. Stěžovatel přitom neovládá dostatečně český jazyk, aby se mohl v řízení lépe hájit; proto je přesvědčen o tom, že mu měl být ustanoven advokát i tlumočník. Stěžovatel uvedl, že v prohlášení odpověděl na všechny položené otázky a tento formulář řádně vrátil soudu zpět. Dále poukázal na to, že bydlí u kamarádů, kteří mu poskytují pomoc a spolupracují s církví. Nemá možnost nostrifikovat diplom o domácím vzdělání a proto těžko shání práci. Stěžovatel navrhl, aby usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. 11. 2006, č. j. 59 Az 102/2005 - 40, bylo zrušeno a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení, v němž by mu byl ustanoven zástupce.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti zdůraznil, že žádost žalobce o udělení azylu byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná. Dále se ztotožnil s rozhodnutím soudu o neustanovení zástupce a navrhl zamítnutí kasační stížnosti.

Kasační stížnost je přijatelná a důvodná.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná a stěžovatel v ní namítá důvody odpovídající § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a jejím rozsahem a důvody je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán.

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

Jak Nejvyšší správní soud vyložil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaném pod č. 933/2006 Sb. NSS, o případ přijatelnosti kasační stížnosti se může jednat mj. tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do právního postavení stěžovatele; příkladem toho může být např. hrubé pochybení krajského soudu v jednotlivém případě při výkladu hmotného či procesního práva. Nejvyšší správní soud dospěl poté v rozsudku ze dne 26. 7. 2006, č. j. 3 Azs 35/2006 - 104, publikovaném pod č. 951/2006 Sb. NSS, k závěru, že kasační stížnost je třeba považovat za přijatelnou i v případě zásadního procesního pochybení spočívajícího ve vybočení z ustálené soudní praxe při rozhodování o ustanovení zástupce účastníku řízení;

s odkazem na tato rozhodnutí shledal tedy Nejvyšší správní soud podanou kasační stížnost za přijatelnou.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že Krajský soud v Ostravě pochybil při posouzení toho, zda stěžovatel věrohodně prokázal své majetkové poměry nezbytné pro posouzení předpokladu osvobození od soudních poplatků. Krajský soud odůvodnil zamítavý výrok svého usnesení tím, že stěžovatel věrohodně neprokázal své majetkové poměry, pročež soud dospěl k závěru, že u žalobce nejsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. K tomu je zapotřebí poukázat na to, že stěžovatel na výzvu soudu uvedl, že nevlastní žádný majetek a nemá žádné příjmy. Dále sdělil, že shání práci a za ubytování platí 1500 Kč měsíčně. Za této situace měl soud stěžovatele vyzvat k tomu, aby prokázal, jakým způsobem si opatřuje prostředky, z nichž platí nájem ubytovateli. Bez zjištění této skutečnosti nebylo podle názoru Nejvyššího správního soudu možné dospět k závěru, že by stěžovatel věrohodně neprokázal své majetkové poměry. Soud měl kromě toho přihlédnout také k tomu, že žalobce je cizincem neovládajícím český jazyk – o této skutečností žalobce informoval soud i v žalobním řízení. Z vyplněného formuláře prohlášení zaslaného žalobci v překladu do ukrajinského jazyka je však zřejmé, že žalobci při vyplňování poskytovala součinnost třetí osoba, neboť formulář je zčásti vyplněn v českém jazyce. Nebylo tedy možné vyloučit, že např. vlivem vyplňování formuláře osobou odlišnou od stěžovatele mohlo dojít k nepřesnému zachycení informací o žalobcových majetkových poměrech. Za této nedostatečně zjištěné situace nebylo tedy možné bez dalšího učinit závěr, že majetkové poměry žalobce neodůvodňují osvobození od soudních poplatků, resp. ustanovení zástupce. Soud měl stěžovatele vyzvat ke sdělení, jakým způsobem si opatřuje částku ve výši 1500 Kč měsíčně, kterou vydává za ubytování.

Podle názoru zdejšího soudu tedy krajský soud nesprávně posoudil prokázání majetkových poměrů jako jeden z předpokladů pro osvobození od soudních poplatků ze strany žalobce. Předpoklad osvobození od soudních poplatků je vedle skutečnosti, že návrh, pro řízení o němž se žádá o ustanovení zástupce, nesmí být zjevně neúspěšný, jednou z podmínek, které musejí být kumulativně naplněny, aby správní soud mohl účastníku řízení na jeho žádost ustanovit zástupce. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. může být účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. V souzené věci stěžovatel na základě výzvy soudu uvedl, že nemá žádný příjem ani majetek, že hledá zaměstnání a platí ubytování ve výši 1500 Kč měsíčně. Krajský soud z těchto skutečností dovodil, že stěžovatel hodnověrně neprokázal své majetkové poměry. Soud tedy nedostatečně zjistil skutkový stav ohledně majetkových poměrů žalobce, což ve svém důsledku vedlo k tomu, že stěžovateli nebyl pro řízení o kasační stížnosti ustanoven zástupce. Tímto přístupem soud stěžovateli *de facto* odepřel právo na právní pomoc zakotvené mj. v čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podle něhož *„každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení“*. Podrobnosti pro to, za jakých podmínek je možné účastníku řízení ve správním soudnictví ustanovit zástupce, stanoví § 35 odst. 8 s. ř. s. Podle tohoto ustanovení *„navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát“*. Věc lze uzavřít tak, že postupem krajského soudu při rozhodování o ustanovení zástupce pro řízení o žalobě došlo k pochybení, jímž bylo stěžovateli upřeno výše zmíněné ústavním pořádkem chráněné právo na právní pomoc.

Jelikož nezastoupení stěžovatele advokátem by mělo v řízení o původně podané kasační stížnosti následek v podobě jejího odmítnutí podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s., dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že postupem krajského soudu při rozhodování o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti došlo k pochybením, jímž bylo stěžovateli upřeno výše zmíněné ústavním pořádkem chráněné právo na právní pomoc a odňata možnost předložit původní kasační stížnost směřující proti rozsudku ze dne 27. 9. 2006, č. j. 59 Az 102/2005 - 23, Nejvyššímu správnímu soudu k posouzení její přijatelnosti, resp. důvodnosti; to by ve svém důsledku vedlo k odepření spravedlnosti *(denegatio iustitiae)*.

Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že usnesení Krajského soudu v Ostravě vycházelo z nedostatečně zjištěných majetkových poměrů žalobce, pročež nemohl být řádně posouzen předpoklad osvobození od soudních poplatků nezbytný pro rozhodnutí o tom, zda se stěžovateli ustanoví zástupce. Proto Nejvyšší správní soud kasační stížností napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil; současně věc vrátil Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení, v němž je tento soud podle odst. 3 téhož ustanovení vázán výše vysloveným právním názorem Nejvyššího správního soudu. V dalším řízení se tedy krajský soud nejprve bude zabývat zjištěním, z jakých zdrojů hradí žalobce nájem ubytovateli.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne podle § 110 odst. 2 s. ř. s. Krajský soud v Ostravě v novém rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. února 2007

JUDr. Marie Součková
předsedkyně senátu